

III. A HATALOM VÁLASZA

62.

Az RMP Központi Vezetősége és a Belügyminisztérium operatív gyűlésének jegyzőkönyve (részlet)

Bukarest, 1957. február 23.

Belügyminisztérium

Szigorúan titkos
Első példány

Átirat a tartományi pártbizottságok első titkáiraival, a Securitate tartományi igazgatóival és a belügyminisztérium tartományi képviselőivel tartott ülésről, 1957. február 23-án.

Az ülésen részt vettek: Gheorghe Pintilie, Nicolae Ceaușescu, Stelian Staicu, Butyka Ferenc,¹ Kovács Mihály, Alexandru Drăghici stb.

Nicolae Ceaușescu elvtárs: Elvtársak, az RMP Központi Vezetősége elhatározta, hogy tartsunk egy közös ülést a tartományi bizottságok első titkáiraival és a Securitate tartományi igazgatóival, hogy megvizsgáljuk, hogy a Securitate-hoz tartozó kommunisták hogyan látják el feladataikat, hogyan alkalmazzák a párt irányvonalát, a Tartományi Bizottságok miként ellenőrzik a kommunisták és a belügyi szervek tevékenységét. Meghívtuk a minisztérium igazgatóit is, hogy ők is lássák, hogyan zajlik „lent” a munka és átadhassák tapasztalataikat, tanácsaikat. Arra gondoltunk, hogy kezdésként néhány elvtárs elmondja röviden, milyen tevékenységet fejtettek ki az utóbbi időben a helyi párt s a Securitate szervei és aztán megvitatjuk a felmerült kérdéseket.

Először is, azért, hogy az elvtársak elmondhassák véleményüket, felolvasom a Politikai Bűró határozatát a Pártnak a Belügyminisztériumon belül folytatott munkája feljavításáról és annak ellenőrzéséről. Ez egy régi, 1954-es határozat

¹ Butyka Ferenc (1920-?), kolozsvári állambiztonsági tiszt, eredeti foglalkozása lakatos. A '40-es évek végétől Rangetz József támogatásával a Kolozs megyei pártbizottságból az RMP KV Szervezési Osztályához került. 1952 tavaszától a „jobboldali elhajlás” elleni párt- és állambiztonsági vizsgálatban vett részt, majd 1952 októberétől a BM vizsgálati/kihallgatási osztályát (*Directia Anchetă Penale*) vezette. Ebben a minőségben 1952-1954-ig Luka Lászlót és a vele együtt letartóztatott többtucatnyi pénzügyi szakembert és párttisztviselőt hallgatta ki; 1954-1958 között a Bukarest tartományi Securitate vizsgálati osztályának vezetője volt, az 1956-os forradalom utáni megtorlásban aktívan vett részt. 1957-1958-ban a fővárosi Securitate kihallgatásokért felelő VII. Alosztályának parancsnoka. Híres volt brutális módszeréről, több általa kihallgatott személy halálát okozta. 1963. november 13-án Drăghici belügyminiszter tartalékos tisztté fokozta le, a Vám- és Pénzügyőrségnél dolgozott 1968-ig. A Pătrășcanu-per felülvizsgálatakor többször kihallgatta a BM 1948-1965 közötti tevékenységét vizsgáló állami bizottság, főleg a Luka-ügyben játszott szerepéről, de B. F. a szovjet belügyi tanácsadókra hárította a felelősséget. Későbbi sorsa ismeretlen. Életrajzi adatai Oprea: *Banalitatea*, i. m. 545-546. p. és Doina Jela: *Lexiconul Negru. Unele ale represiunii comuniste*. București, Humanitas, 2001, 63-64. p.

kiegészítése. Mindannyian tudjátok, hogy az 1954-es határozat a Belügyminisztérium alapszerveinek megerősítéséről és azok munkájának ellenőrzéséről szolt. Amit most olvasok fel, az kiegészítés, pontosítás a tartományi bürókra vonatkozóan és a párttagok informatív tevékenységét illetően. (Ceaşescu felolvassa a kiegészítéseket.)²

Az elejétől olvastam, a kiegészítésekre majd visszatérünk azért, hogy a felszólaló elvtársak ennek alapján számoljanak be a munkájukról, rámutathassanak hibáikra és elmondhassák, ha lesz, a saját észrevételeiket, véleményüket is. Átadom a szót Vaida [Vasile] elvtársnak Kolozs Tartományból.

Vaida elvtárs: Elvtársak, ami a Politikai Bizottság 774/1954. sz. és 528/1955. sz. határozat illeti a Pártnak a Belügyminisztériumon belül folytatott munkája feljavításáról és annak ellenőrzéséről, a mi egységünkben javult a munka. A rendeletek értelmében a helyi tartományi bizottság fokozta a fent említett szervek ellenőrzését és segítette is őket. Útbaigazítottuk a rajoni és városi pártbizottságokat is. Így sokkal jobb eredményeket értünk el, főleg 1956-tól kezdődően.

1956 májusában a tartományi bizottság bürója leellenőrizte a politikai- és a kádermunka lefolyását a Belügyminisztérium tartományi szerveinél.³ A felmerült hiányosságok leküzdése érdekében konkrét utasításokkal, feladatkörökkel láttuk el az említett szerveket és az 1956-os rendelet alapján az összes rajoni, és városi pártbizottság kielemezte a Belügyminisztérium helyi tevékenységét. Elmondhatjuk, hogy az első titkáraink napról napra jobban figyelnek e szervek működésére. És azt is elmondhatjuk, hogy a belügyi szervek rendszeresen tájékoztatják az elvégzett munkájukról a helyi pártszerveket. Ugyancsak 1956-ban az említett szerveknél két alapos kiképzést is tartottunk. Ennek következtében jelentősen javult a szakmai és a politikai munka.

A választások alkalmával⁴ a párt vezető szervei, a rajoni és a tartomány pártbizottságok segítettek annak jó és zökkenőmentes megszervezésében. Ennek következtében jelentősen javult az alapszervezetek büróinak összetétele, amely hozzájárult a párttagok mozgósításához és ezeken keresztül a nem párttagok mozgósításához is. Lépéseket tettünk a fegyelem megerősítése érdekében is, jobban odafigyelve a Securitate dolgozóinak politikai nevelésére, megerősítve a munkájuk iránti fegyelmet és felelősségérzést.

Meg kell hogy említsem azonban, hogy a Securitate szerveinek munkájában még sok a hiányosság. Ez a BM tartományi parancsnokságának köszönhető, amely nem tett meg mindent a felmerült hibák orvoslásában. A BM ellenőrzési tevékenységében még sok a hiányosság. Ebből kifolyólag az utóbbi időben gyakran került sor visszaélésekre, a népi törvények áthágására. Például Csergő Sándor őrnagy, a BM Sármás járási szerveinek vezetője, visszaélve pozíciójával, erőszakosan telepített be egy milicistát az egyik polgár lakásába. Ugyanígy Teodor

2 Az eredeti szövegben.

3 Lásd erről a 11. és 12. sz. iratot.

4 Vaida az 1957. február 3-án megtartott Nagy Nemzetgyűlési választásokra utal.

Rugina, a BM Dés járási parancsnoka is, annak ellenére, hogy nem tartozik az ő hatáskörébe, elfogott két huliganizmussal vádolt személyt, bevitte a Securitate székhelyére és megverte őket. Annak ellenére, hogy a pártszervek tájékoztatása valamicskét javult, még mindig léteznek hiányosságok, az információk sokszor megkésve érkeznek és minőségileg gyengék (például a magyarországi eseményekkel kapcsolatosan).

Meg kell jegyezni, hogy létezik egy olyan tendencia is, miszerint a fent említett szervek nem tesznek meg mindent, hogy időben tájékoztassák a párt szerveit a fegyelmi kérdésekről. Az a véleményem, hogy a káderrekrutációban nem járnak el a lenini tanítások szellemében, és így még sok olyan elem kerül be, amely negatívan befolyásolja kifejtett munkát. Például a BM helyi alosztályainak 14 vezetője közül ketten nem felelnek meg szakmai szempontból. Egy másik közülük alkoholizál, hatan pedig politikai szempontból kifogásolhatóak. Értesítettük ezen állapotokról a BM kompetens szerveit, de nem történt semmi. A káderek tanulmányainak befejezése is akadozik. A BM helyi szerveinek és a pártvezetésnek még nem sikerült meggyőznie az összes dolgozót, hogy fejezzék be tanulmányaikat, pedig erről minisztériumi határozat is létezik.

Nem sikerült minden helyen elérnünk ez idáig, hogy az alapszervezetek minden helyen betöltsék irányító szerepüket. Még mindig léteznek olyan pártszervek, ahol a munka csupán formálisan zajlik és nincs megteremtve az alulról jövő kritikáknak sem a megfelelő légkör: például a Szamosújvár, Dés és Torda járási belügyminisztériumi szerveknél. Az említett irat megjelenése után a tartományi, rajoni és városi pártbizottságok megerősítették a Milícia munkájának ellenőrzését. 1955. novemberben ellenőriztük a tartományi a miliciának a káderek előreléptetésében és nevelésében kifejtett tevékenységét. Az ellenőrzésnek köszönhetően jelentősen javult ez a munka is. Új megbízható elemekkel javítottuk fel a politikai osztály munkáját. Leváltottuk a káderosztály vezetőjét, aki nem felelt meg ennek a munkakörnek. Az állománycsökkentés következtében leváltottuk Togyer [Tózsér] Ferenc alezredest, a tartományi Milícia parancsnokát, aki nem bizonyult megfelelőnek erre a munkakörre.

A tartományi bizottság 1956 folyamán inkább az alapszervezetek, a politikai osztályok és a milícia tartományi vezetőségének munkájával foglalkozott. Ugyancsak 1956 folyamán a rajoni és városi pártbizottságok leellenőrizték a helyi milícia tevékenységét, ezzel megerősítve a helyi alapszervezeteket és jelentősen feljavították a politikai munkát. 1957 januárjában a tartomány bizottság büroja ellenőrizte a milícia tartományi szerveinek működését, a káderek nevelését és a népi törvények betartását. Az ellenőrzés folyamán kiderült, hogy ami a 3/1956. sz. törvény alkalmazását illeti, még mindig akadnak hiányosságok. Az is kiderült, hogy a tartományi szervek nem ellenőrzik megfelelőképpen a járási szerveket. A milícia helyi szerveinek még nem sikerült szoros kapcsolatot kialakítaniuk a dolgozó tömegekkel. Ebből kifolyólag a hivatalos szervek és a megbízható elemek közös munkája is akadozik. 1956 folyamán rendkívül erős volt a káderfluktuáció,

amely fokozta a bizonytalanságérzetet a káderek körében. Ilyen körülmények között 1956 folyamán 700 kádert mozdítottunk el. [...] A Securitate munkájában felmerülő problémák közül az informatív munkában felmerülő hiányosságok a legerősebbek. Annak ellenére, hogy történeke lépések, úgy gondoljuk, hogy még mindig akadnak hiányosságok és pedig az, hogy a vezető állásban levő elvtársak közül sokan nem tudnak magyarul. Sem [Mihai] Nedelcu⁵ elvtárs, sem a helyettese, de még a kihallgatásokat vezető elvtárs sem beszéli a magyar nyelvet, így sokszor ütköznek nehézségekbe. A magyarországi események során a hírszerzési munka rendkívül gyengén működött. Nem sikerült tiszta képet kapnunk az ottani helyzetről. Ez egy olyan hiányosság, amin javítanunk kellene. Egy másik probléma, a káderek kérdése. A hiba itt már a minisztériumnál kezdődik, ahol a mi megkérdezésünk nélkül nevezik ki a kádereket. A másik gond a káderek iskoláztatásával van. Egyes emberek esetében mi elmondjuk, hogy nem javasoljuk az illető iskolába küldését, de a minisztériumban mindezt nem veszik figyelembe.

Dănalăche elvtárs (Bukarest): Bukarest város Milícia és Securitate igazgatóságai tartoznak a mi hatáskörünkbe és a pártbizottságon keresztül a minisztériumi igazgatóságok is. A pártjelentés ismeretében kijelenthetjük, hogy a minisztériumon belül folytatott pártmunka érezhetően javult. A minisztérium pártbizottsága kielemezte a káder és az adminisztratív osztályok munkáját, ahol több rendellenességet fedezett fel. Ezzel a munkával a pártbizottság jelentősen segítette az említett osztályok igazgatóinak munkáját.

Ezen a vonalon az egyik legnagyobb nehézség abban áll, hogy ezen operatív ügyosztályok személyzete nem megfelelő összetételű, mivel a minisztériumnál nem igazán törekednek arra, hogy a megfelelő kádereket válasszák ki. Ezen kívül azt is el kell mondanom, hogy a városi pártbizottság sokkal gyengébb kapcsolatokat ápol a különböző minisztériumi ügyosztályokkal, mint bármelyik Securitate alosztály. Léteznek olyan egységek Bukarestben, amelyek egyenesen a BM hatáskörébe tartoznak, például a bukaresti Műszaki Egyetem, de minket azért érdekel, hogy miként folyik ott a munka. Megtörtént például az is, hogy a magyarországi események után olyan hajdani vasgárdistákat tartóztattak le, akikről eddig nem volt tudomásunk, és végül telefonon keresztül voltunk kénytelenek információkat szerezni. A bukaresti Securitate vezetői azt mondják, az lenne a jó, ha ezek az intézmények az ő hatáskörükben maradnának. Mi úgy gondoljuk, hogy maradhatnak, de ha ez nehézséget jelent, tájékoztassanak minket is, vagyis a Securitate ügyosztályainak vezetői ápoljanak szorosabb kapcsolatot a városi pártbizottsággal. Ez azért is fontos, mert a letartóztatás pillanatáig sok úgyról van tudomásunk, amelyekről később minden információ megszűnik. Úgy gondolom, hogy a pártbizottságnak is foglalkoznia kell később is ezekkel az esetekkel. Hiányolom, hogy ezekben az ügyekben nagyon hiányosan tájékoztatják a pártbizottságot.

Ami a városi Securitatét illeti, az a véleményem, hogy Bukarest város Securitate vezetőjének tájékoztatnia kell a városi pártbizottságot is a felmerült problémákról.

⁵ A Securitate Kolozs tartományi parancsoka.

Azonban még mi sem elemeztük ki egy referátumban a Securitate tevékenységét. Azt is el kell mondanom, hogy a pártbizottság első titkára és a Securitate városi vezetője között jó a kapcsolat, ami nem mondható el minden esetben az alsóbb szinteken. [...] A gyanúsítottak követésében is vannak még hiányosságok. Például majdnem két hónapig követtünk egy bukaresti tanárt, akiről végül kiderült, hogy csupán intenzív nőzésről van szó. Azt akarom mondani, hogy ezekből a jelentésekből az tűnik ki, hogy ez a hálózat nem is annyira jó, mint azt gondoltuk. A különböző kiáltványok esetében nem sikerült beazonosítani a szerzőket. Ugyanezt mondhatjuk el a tüzesetekről, a különböző autó és gyári rongálók elkövetőiről is. A magyarországi események is bebizonyították, hogy egy csomó dolgot nem tettünk pontra, mert az elvtársak nagyon sok ügyben tájékozatlanok voltak. Sok esetben a párt tájékoztatta az elvtársakat. Ez nagyon jó, hogy a párt tájékozott de azt hiszem, az elvtársak tájékozódhattak volna előzetesen. [...]

Stancu elvtárs⁶: [...] A magyarországi események ideje alatt mindenütt vertek, a minisztériumtól kezdődően az utolsó helyi milícia őrs vezetőjéig. Ez az igazság és mindezt iratokkal is lehet bizonyítani. Bukarestről beszélek, természetesen. Ebben a kérdésben a párt is hiányosságokkal küszködik, személyesen Dănilache elvtársra gondoltam.

Ceașescu elvtárs: Danalache elvtárs utasítást adott a verésekre?

Stancu elvtárs: Beszéljünk nyíltan és mindebből vonjuk le a tanulságot. Bukarestben az egyetemistáknak ugyan nem sikerült utcai zavargásokat provokálniuk, de lázítási kísérlet az több is volt, reggeltől estig próbálkoztak. Tőlünk az utcai jelenléteket kérték és a Securitate, a Milícia és pártaktivisták valóban uralták az utcákat. Az Ifjúságmozgalom szervezet is nagyon komoly szerepet játszott ebben a kérdésben.

Ceașescu elvtárs: Kaptak olyan jellegű utasítás a minisztériumtól, hogy a kihallgatás alatt álló embereket verjék?

Stancu elvtárs: Ilyen utasítást nem kaptunk, de a városi vezetőség azt mondta, hogy a letartóztatottakat néha meg kell verni.

Ceașescu elvtárs: Beszéljünk világosabban. Kaptak olyan utasítást, miszerint a letartóztatott és kihallgatás alatt levő embereket meg kell verni?

Stancu elvtárs: Hogy érthetőbb legyenek, bemutatok néhány kiegészítő iratot az üléseinkről, így alaposabban dokumentálható.

Ceașescu elvtárs: Pontosabban kellene válaszolnod...

Stancu elvtárs: Pontosabban, az Ifjúságmozgalom az utcán verekedtek.

Ceașescu elvtárs: Ha valakik elkezdtek kiabálni az utcán és az Ifjúságmozgalom közbeléptek, az egy dolog, de az már egy másik dolog, ha a letartóztatottakat a Securitatén kínozták. Egy dolog a gyárakban, az egyetemeken és az utcákon fellépni a rendbontók ellen, és egy másik dolog az, hogy hogyan viselkednek a hatóságok.

⁶ Aurel Stancu tábormegvezető, a Bukarest tartományi Securitate vezetője. Doina Jela információi szerint 1944 előtt Moszkvában élt, ahol az NKVD tisztjeként dolgozott (*Lexiconul negru*, i. m. 260. p.).

Stancu elvtárs: A következőképpen történt: az illetőt megverték, átvette a milícia és aztán átadta nekünk mint politikai vádlottat, és aztán nekünk kellett elboldogulnunk vele.

Ceașescu elvtárs: Mi most a törvények betartásáról beszélünk, a Securitate dolgozóinak viselkedéséről...

Stancu elvtárs: Nem tartották be a törvényeket, mivel ebben az időszakban verték az embereket.

Fazekas elvtárs: Megvertétek mind a négyszázat?

Stancu elvtárs: Egyeseket már előzetesen megverték, és voltak arcátlanok is, akiket egy picit helyre kellett tennünk. Beismerem, hogy nálunk is verték az embereket. A legjobban azonban a fővárosban verték őket.

Danalache elvtárs: Hadd mondjak el egy dolgot. A Chirian és a Simionescu esete a magyarországi események előtt történt meg. A magyarországi események ideje alatt nagyon sok bandita megjátszotta, hogy berúgott a vendéglőbe, aztán kiment az utcára kiabálni. Az ilyen esetekben a milícia közbelépett, aztán a Securitate kivizsgálta az ügyeket.

Stancu elvtárs: Ami Chirian ügyét illeti, vállalom a felelőséget, mert ha jobban ellenőriztük volna, nem tehette volna meg mindazt, amit megtett. Ami az általam megvert szabót illeti, nem titkoltam el semmit olyan alapon, hogy ez az ember kapcsolatban állt volna velem. Ő a műhelyben azt mondta, hogy baráti viszonyban áll velem és még két hivatalnokkal az angol nagykövetségről, és néhány öltönyt mutogatott, hogy azok enyéim és a két hivatalnoké. Az is megtörtént ebben az időszakban, hogy néhány belügyi tisztet kivettek a lakásából. Magamhoz hívtam ezt a szabót, hogy a tiszték is lássák, nincs semmi közöm hozzá, nem is láttam soha életemben. Amikor találkoztunk, a szabónak nagyon kihívó volt a magatartása, azt mondta, hogy akkor mi van, ha ő azt állította, hogy ismer engem. Az igaz, hogy először én vertem meg, beöklöztem neki néhányat, aztán átadtam kihallgatásra, ahol szintén megverték. Vállalom a felelőséget ezért a hibáért, de tudni kell, hogy azért tettem, mert ez az ember a műhelyében kihasználta a nevemet. Egyetértek Danalache elvtárral abban a tekintetben, hogy néhány dolog a felszínre került az én esetemben is, és hogy még sok tisztre jellemző mindez, de statisztikailag le lehet ellenőrizni, hogy az utcai verekedésen kívül, ahol a tisztjeink az Ifjúmunkásokkal közösen cselekedtek, nem volt hasonló esemény.

Ami a verést illeti, nem mondták ki nyíltan, hogy verjétek az embereket, de hallgatólagosan ezt tette mindenki. Például Butyka elvtárs azzal dicsekedett a miniszter elvtársnak, hogy valakit saját kezűleg vert halálra. Bukarestben sok verésre került sor, de nem lehet mindegyikért engem vádolni. Ki kellene vizsgálni, nálunk csak néhány esetre került sor. A kihallgatásokkal én személyesen foglalkoztam, és ott nem vertük az embereket. A legtöbb verésre az utcán került sor. Az akkor kialakult hangulat nem kedvezett a verések beszüntetésére, néhol valójában verték az embereket. Úgy gondolom, a párt támogatásával elértük, hogy a munkánk minden szempontból javuljon. Minden kihágás ellen lépéseket

foganasítunk, főleg, ha megszegik a törvényeket. Úgy gondolom, meg tudunk felelni az elvárásoknak, növeltük az ügynökhálózatot és a házak [konspiratív] tekintetében is sokat segített a párt. [...]

Csupor Lajos elvtárs (Magyar Autonóm Tartomány): Be szeretnék mutatni néhány problémát és segítséget is szeretnék kérni. A társadalmi összetételről lenne szó és főleg a Milícia és a Securitate dolgozóinak nyelvismeretéről. Tettünk ugyan néhány lépést az elmúlt időszakban, de ez sem elegendő, és ez lehetőséget teremt a különböző szóbeszédre, főleg az olyan helyeken, ahol az elvtársak nem ismerik a helyi lakosság nyelvét. Azért, hogy mindezt elkerüljük, olyan elvtársakkal kellene kicserélnünk fokozatosan őket, akik beszélik az ott élők nyelvét.

Az utóbbi időben a Magyar Autonóm Tartományban fokozódott az osztályellenesség tevékenysége. Ez a legutóbbi választások alakalmával is kiderült, méghozzá nagyon nyíltan. Például a Kolozsvárról és a tőlünk [Marosvásárhelyről] hazautazott egyetemisták nyíltan tevékenykedtek Csík és Gyergyó rajonokban. Készülődnek a tavaszra, nemcsak a régi megszokott ellenséges módszereikkel, hanem Magyarországról kapott levelekkel is. A tudatos szervezkedés bizonyos jelei világosan kimutathatóak. Ezért azt gondolom, néhány, főleg székely rajonban az informátorok nem tudnak eleget tenni a kihívásoknak, mert még a besúgókkal sem tudnak hatékony kapcsolatokat fenntartani. Nagy kiterjedésű rajonjaink is vannak, amelyeket nem tudnak leföldni az operatív munkával. Így Gyergyó rajonban a választások alatt az osztályellenesség nyugodtan tevékenykedhetett. Nagyon sok volt az ellenzavazat. Olyan község is volt, ahonnan 400 ellenzavazat is érkezett.⁷

Ceașescu elvtárs: Miért nem léptünk mi?

Csupor elvtárs: Mi is léptünk, de volt egy kolozsvári egyetemista, aki egy nagyobb csoport élén tevékenykedett, és aki a magyarországi események alatt kint tartózkodott Magyarországon, ahol Petőfi verseket olvasott fennhangon.⁸ Annak ellenére, hogy valamit javult az ügynökhálózat munkája, az a véleményem, hogy három ember képtelen leföldni a munkát ebben a rajonban, annál is inkább, mert vannak olyan elemek, akik intenzív kapcsolatokat ápolnak Magyarországgal.

Ezen kívül van még egy dolog, amiről beszélni szeretnék. Úgy gondolom, hogy a minisztériumtól érkező ellenőrzések és tanácsok nagyon jó hatással voltak a munkára, és segítették az apparátus munkáját, de néhány járási elvtárs panaszkodott, hogy az ellenőrzés alatt az ügynökmunka teljesen leállt. Úgy gondolom, ezeknek az ellenőrzéseknek úgy kell lezajlaniuk, hogy közben ne szüntesse meg az ügynökhálózati kapcsolatokat, mert ha csak egy nap is kimarad, megszűnhet a kapcsolat.

⁷ Az 1957. február 3-án esedékes parlamenti választásokat számos incidens kísérte a Magyar Autonóm Tartományban. Januárban több plakátot és arcképet téptek le vagy gyújtottak fel (ANDJM, fond 1134, dos. 173/1957, 29. f.). A hivatalos adatok szerint a MAT-ban kiugróan magas volt a nemzetgyűlési jelöltek visszautasítók száma. A választási névjegyzékben szereplő 480 ezernyi állampolgár közül 9 370-en a Nemzeti Demokratikus Front listája ellen voksoltak, ezen érvénytelenítették a szavazólapot és majdnem 4 000-en tartózkodtak. Összesen 15 ezren vállaltak nyílt konfrontációt a hatalommal (ANDJM, fond 1134, dos. 173/1957, 106–107. f.).

⁸ Az illetőt nem sikerült azonosítanunk.

Egy másik kérdés a nomenklatúrával kapcsolatos. A börtönökkel foglalkozó alosztályok a mi megkérdésünk nélkül cserélnek le kádereket, és a mi beleegyezésünk nélkül emelnek be kádereket a nomenklatúrába. Azt is meg szeretném jegyezni, hogy a Securitate az utóbbi időben alaposan tájékoztat minket. A Securitate munkája minőségileg is javult. Azt is ki kell emelnem, hogy a magyarországi események során a tartományi Securitate lelkiismeretesen eleget tett a feladatköreinek, és úgy gondolom, értékelni kell az elvtársak munkáját.

Alexandru Drăghici elvtárs: [...] Ami a négy kolozsvári egyetemista ügyét illeti, azt gondolom, hogy bűnösök, mert együtt állították össze azt a kiáltványt és részt vettek annak terjesztésében és az az irat a Petőfi-kör anarchikus felfogását hirdette.⁹ Úgy gondolom, hogy Vaida elvtársék Kolozsváron a Bolyai Egyetem néhány liberális, téves felfogású elem nyomása alatt vannak. A valóságban a párttól sokkal határozottabban kellene hogy fellépjenek az ilyen elemek ellen.

A magyarországi események alatt Kolozsváron tartózkodtam, és azt láttam, hogy a Securitate elvtársai nem mentek el a Bolyai Egyetemre, nehogy még jobban felzaklassák az ottani hangulatot. Ott az egyetemen nagyon sok sovén bandita elem létezik, akikkel szemben szigorúan kell eljárunk. A Kolozs tartományi Securitate gyengesége abban áll, hogy nem rendelkezik megfelelő ügynökhálózattal, és ezért nem tud erélyesebben fellépni. Egy erős hálózatot kell kiépíteni, mert csak így valósítható meg, hogy Vaida elvtársat megfelelőképpen tájékoztassák a banditák minden lépéséről.

Ami a Bukaresttel és a Stancu elvtárral kapcsolatban felvetett kérdéseket illeti, hallották Satancu elvtársat. Ő mindig így beszél. Amikor kérdezzük tőle valamit, mindig mást válaszol. Mit akart ezzel mondani Stancu elvtárs, hogy nem tud semmit? Igazságtalan dolog, hogy olyan ügyeket is elővegyünk, amelyekről határozott útmutatások is léteznek. Stancu elvtárs ez esetben spekulál. Miért akarja összemosni az IMSZ tevékenységét a Securitate munkájával? Itt egy nagyon megvert szabórol van szó, amihez Stancu elvtárs asszisztált. Annyit tudok, hogy veszekedés tört ki egy belügyi tiszt és egy szabó között, aki egy lakrészt vásárolt. A szabó (a magyarországi események hatására) azt hitte, hogy itt az idő, hogy szóljon, hogy a tiszt eltávozzon a lakásból. Ez egy olyan eset, amely nem is tartozik a Securitate hatásköre alá. Ennek ellenére Stancu elvtárs alaposan elverte azt az embert. Én azt kérdeztem, mit keresett ő ott?

Úgy gondolom, addig, amíg Stancu elvtárs ilyen hozzáállással látja el a feladatát, nem lesznek eredmények. Bukarest város területén nagyon sok az ellenséges elem. Minden birtokos, minden „volt” elem, az összes bandita, különböző trükkök, lakásügyek ürügye alatt behúzódott Bukarestbe. Nagyon sok a vasgárdista, ezért komoly ügynökhálózatra van szükségünk, amely nem azon veszekszik, hogy a minisztérium rosszul osztotta le a feladatköröket.

A nomenklatúra kádereit illetően azt kell hogy mondjam, hogy nem tartottuk tiszteltben őket, mert a túlzottan centralizált szerkezet miatt inkább központi

⁹ Drăghici itt Várhegyi István, Nagy Benedek, Koczka György és Kelemen Kálmán egyetemi hallgatókra utal.

szinten kezeltük ezt a kérdéskört. Olyan esetek is léteznek, amikor a központtól is küldünk embereket, akik azelőtt a minisztériumnál dolgoztak. Itt is előfordulhatnak hiányosságok. Az kellene, hogy ezeket az elvtársak felvessék szervezési vonalon, és aztán kielemezzük őket. [...]

Ceașescu elvtárs: A ma lezajlott beszélgetésekből az tűnik ki, hogy általában a tartományi tanácsok és bürok alaposabban foglalkoztak a Securitate munkájával és ha összehasonlítjuk a mostani munkát az előző évek teljesítményével, kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a munka lényegesen javult. A múlt hiányosságaiból sok mindent kiküszöböltünk és elmondható, hogy általában a Securitate ellátja a rábízott feladatokat.

Az is bizonyos, hogy az RMP Politikai Bizottságának a Securitate munkájáról kiadott határozatai is hoztak eredményeket. Néhány kérdés viszont azt is jelzi, hogy nem minden helyen és esetben került sor a megfelelő lépések megtételére. Az is érthető, hogy nem lehet egy csapásra megszüntetni bizonyos mentalitásokat, főleg azoknál az egyéneknél, akiket más szellemben képeztek ki, és akiknek meg kell a munkastílusukat változtatniuk. Az a súlyos, hogy olyan elvtársaknál is jelentkeznek ezek a gondok, akik felelős tartományi és járási Securitate szerveknél teljesítenek szolgálatot, és elmulasztják a fent említett megnyilvánulások ellen megtenni a megfelelő lépéseket. Ez nem hogy nem segíti a Securitate szervei munkájának a feljavítását, hanem egyenesen hozzájárul a hiányosságok létezéséhez és ellentmond a párt Központi Vezetősége hivatalos irányvonalának.

Az a tény is ismert elvtársak, hogy nekünk volt néhány olyan cselekedetünk és elvtársunk, főleg a Teohari¹⁰ idejében, akik a Securitate működését a helytelen útra terelték, áthágták a törvényeket, súlyos visszaéléseket követtek el, olyan visszaéléseket, amelyeknek nincs helye a mi munkánkban. Sok ilyen elemet tüntettünk el és számoltunk fel, de néha még találkozni visszaélésekkel, amelyek ellen harcolunk úgy a minisztériumi szinten, mint a pártvezetés szintjén.

Az is nyilvánvaló, hogy szinte összehasonlíthatatlan a mostani munka a múltra jellemző hozzáállással, mégis még mindig kevés tartományi bürok járt el felelős vezető szervként a munka kielemezésekor és a felmerült hiányosságok kiküszöbölésekor. Hogyan is teheték volna meg mindezt, ha a segítség sem volt mindig megfelelő? Ezt a segítséget nem csak pusztán információközlésként kell felfogni, az információadás természetesen fontos, hanem az elvtársak munkájának kielemezéseként és az elvtársak munkáját segítő tanácsok átadásaként is kell kezelni. Ezeket a szerveket a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet körülményei közepette hoztuk létre. Még mindig nagyon sok az ellenséges elem, még mindig léteznek a társadalmi osztályok, a nagy kapitalista földbirtokosokról még nem is beszélve. Ezeknek még mindig van gazdasági alapjuk és az imperialista tábor létezéséről nem is beszéltünk. Az imperialisták mindenféle ügynököt és kémeket küldenek hozzánk, ezért erős állambiztonsági szervekre van szükségünk, amelyek

10 Teohari Georgescu 1945-től 1952-ig töltötte be a belügyminiszteri posztot.

harcolhatnak a népi demokratikus rendszer ellenségei ellen, fölfedhetik és megakadályozhatják azok ellenséges tevékenységét.

A Securitate szerveinek munkája a szocialista törvények szellemében kell történjen. Minden ilyen törvény a rendelkezésünkre áll, az állam a miénk, a vezető szerepet betöltő munkásosztályé. Ha úgy gondoljuk, hogy újabb törvényekre van szükség, senki sem akadályoz meg bennünket, hogy újakat csináljunk. De ezeket a törvényeket be kell tartanunk, mert ha a Securitate mint a proletárdiktatúra szerve nem ezt teszi, nem csak az állambiztonság, hanem a párt politikájának megítélését is negatívan befolyásolja. Szükségünk van az állambiztonsági szervekre és a széles néptömegek által támogatott állami szervekre is. A Securitate-nak a kémek, az ellenforradalmi elemek és a szabotőrök elleni harcához szükség van a széles néptömegek támogatására. A sikeres munka csak a munkások, a dolgozó parasztok és az értelmiségiek támogatásával valósítható meg. [...] Aztán a magyarországi eseményekből is le kell vonnunk a tanulságot. Most konkrétan nem az ellenforradalmi cselekedetekre gondolok, hanem arra a tényre, hogyan vált lehetségessé, hogy nem csak az ellenség gyűlölte meg az állambiztonsági szerveket (ez amúgy természetes dolog), hanem a munkások, parasztok nem kis hányada is ellenük fordult. Észre kell vennünk, hogy ott nagyon sok visszaélésre került sor, és azt a tény is, hogy nem sikerült lépéseket foganatosítani a visszaélések ellen. Mindez oda vezetett, hogy a tömeg is az állambiztonsági szervek ellen fordult és az eredményeket már ismerjük.

Íme, miért fontos megértenünk nekünk is, a tartományi titkároknak és a Securitate vezetőinek is, hogy mindent meg kell tennünk, minden segítséget meg kell adnunk a Securitate szerveinek, hogy munkájukhoz a parasztok és a munkások is szimpátiával viszonyuljanak és segítsék azt. Ennek érdekében határozottan föl kell lépni a visszaélések ellen. Az ellenforradalmi erőkkkel szemben következetesnek és könyörtelennek kell lennünk, de ugyanakkor arra is vigyáznunk kell, hogy ne vegyünk mindenkét egy kalap alá. Ne bánjunk azonos módon egy szabotőrrel vagy egy ellenforradalmár elemmel és egy egyszerű emberrel, aki letépi az egyik plakátunkat vagy egy olyannal, aki azért szidalmaz minket, mert elvettük a földjét. Ha ezek közül mindenkivel azonos módon bánunk el, kritizálni és szidalmazni fognak és nem segítenek majd az igazi ellenforradalmi elemek beazonosításában és leleplezésében. Tehát a munkánkban még sok a hiányosság. Az a feladatunk, hogy elbeszélgessünk az emberekkel, felvilágosítsuk őket és Csupor [Lajos, a MAT pártbizottságának első titkára] elvtárs is, ahelyett, hogy a Securitate szerveinek kibővítését kéri, erősítse a politikai munkát, mert a Magyarországról érkezett levelek nem lesznek erősebbek a lakosság körében végzett politikai munkánknál. Észre kell vennünk, ha egy bizonyos tartományban az ellenséges elemeknek sikerül befolyásuk alá vonni a lakosság egy részét, az a politikai munkánk gyengeségének a következménye. A következtetésünk pedig nem az kell hogy legyen, hogy a Securitate szerveinek kibővítését kérjük, hanem hogy erősíteni kell az adott térségben a politikai munkát, és a polgárok által felvetett problémákat igazságosan

kell megoldani. [...] Fontos továbbá ebben a kérdéskörben, hogy a járási és a városi pártbizottságok is változtassanak a gondolkodásmódjukon és próbálják meg segíteni a Securitate munkáját, ott, ahol azt tapasztalják, hogy a kifejtett munka hiányosságokkal küszködik. A Securitate szerveinek a teljes figyelmét az ellenséges elemekre kell összpontosítani. A elégedetlenségek és hiányosságok kell hogy foglalkoztassanak minket. Meg kell oldanunk ezeket a problémákat, meg kell magyaráznunk az embereknek, és le kell lepleznünk néhány olyan ellenséges elemet, akik hozzájárultak az elégedetlenségek kiprovokálásához. Meg kell szüntetnünk a huliganizmust és azt is, hogy egyes Securitate dolgozók visszaéléseket kövessenek el. Nem szabad elnéznünk mindezt, mert ez negatívan befolyásolja a párt és a Securitate szerveinek megítélését és szembefordítja velük az embereket. [...]

A harmadik pontosítandó kérdés a Politikai Bizottság határozatából a párttagok és párttag-jelöltek követése. Ez esetben is meg kell tennünk mindent, hogy megszüntessük azokat az eljárásokat, amelyek már rég érvénytelenek, de még mindig használatban vannak. Az illető pártszervezetnek ismernie kell azokat a párttagokat, akik bizonyos követési procedúráknak vannak alávetve, és sajnos még léteznek ilyen esetek. Azért kell ismerniük ezeket az eseteket, hogy ne kerülhessen sor újabb visszaélésekre és megóvják a belügyi és a pártszerveket attól, hogy bosszúból vagy valamilyen más okból olyan visszaéléseket kövessenek el, amelyek negatívan befolyásolják a pártról kialakított közvéleményt. A Központi Vezetőség elrendelte, hogy a belügyi szervek csak az illető pártszervezet engedélyével követhessék az olyan párttagokat és jelölteket, akik valamilyen nyomozás során kerülnek a figyelem középpontjába.

Meg kell szerveznünk, hogy a tartományi és a járási bizottságok megtegyék a szükséges lépéseket, ha léteznek ilyen esetek. Ott, ahol szükséges, az illetékesek lépjenek a párt irányvonala szerint, és a jövőben legyenek nagyon figyelmesek. Mielőtt átadnának egy ügyet kivizsgálásra a Securitate-hoz, pártvonalon ellenőrizték le, hogy az illető párttag esetében igazak-e a vádak. Ne cselekedjünk könnyelműen egy egyszerű jelentés alapján, mint tette azt Naum elvtárs. A jelentéseket alaposan le kell ellenőrizni. Minden lehetőségünk megvan, hogy tisztázzuk a dolgokat, és csak utána tegyük meg a megfelelő lépéseket. Ezek a lépések azt a célt szolgálják, hogy megvédjék a párt becsületét, mert ha egy párttagot gyanúsít meg a Securitate, az felhasználhatja párttagi minőségét, ellenséges tevékenységet fejthet ki, kifürkészheti az illető Securitate-alakulat titkait. Ez a dolog nem természetes. Ez egy régi szokás, régi maradvány, de mi véget akarunk vetni ennek. Tehát a Politikai Bizottság e határozatára nagyon oda kell figyelni. Természetesen, elsősorban a Securitate-n dolgozó elvtársaknak kell odafigyelniük és a pártszerveknek is, amelyeknek lépniük kell az ilyen esetekben. Mindez érvényes a Milíciára is.

ANIC, fond CC PCR, Cancelarie, dos. 113/1957, 1-54. f. Géppel írt román nyelvű jegyzőkönyv magyar fordítása.